

מסורה הגדולה בפרשת ויחי (מט, כו)
משולב עם ביאור אם למסורה והערות בן למסורה
מנאי הצעיר באלפי ישראל

אם למסורה

ה' זוגין יש בתנ"ך חמשה זוגות של תיבות דומים **מן ב"ב** שבכל זוג זוג יש ב' תיבות **מיוחדין** (א) שאחד מהמילים כתוב באופן שונה ממה שכתוב אצל בן זוגו **חד על וחד עד** (ב) כאשר באחד מהם כתוב **עד** ובשני כתוב **על**.

וסימנך ואלו הן:

זוג א':

עד תאות (ג) (בראשית מט, כו) **כי הלל רשע על תאות** (ד) (תהילים י, ג).

זוג ב':

על מידבא (ה) (יהושע יג, טז) **(על הבית י)** **עד מידבא** (ו) בפסוק שמתחיל **ונירם אבד** (במדבר כא, ל).

זוג ג':

על מעל הפתח (ז) (יחזקאל מא, יז) **עד מעל הפתח** (ח) בפסוק שמתחיל **מהארץ עד** (שם פסוק כ).

זוג ד':

עד יואב (י) בפסוק המתחיל **והשמועה** (מלכים א' ב, כח) **עד יואב** (יא) בפסוק המתחיל **ודבר המלחמה** (יב) (דברי הימים א' כא, ד).

זוג ה':

עד צדון (יג) (יהושע יט, כח) **על צידון** (יד) בפסוק המתחיל **זבולן לחף** (בראשית מט, יג).

בן למסורה

מעל. ועוד טעם לפי שהמסורה מונה רק זוגין מן ב' ב' כנ"ל ואילו הפסוקים הנ"ל כל תיבותיהן דומים חוץ מעד ועל ודו"ק.

ג) בְּרַכַּת אֲבִיךָ גָּבְרוּ עַל בְּרַכַּת הוֹרִי **עד תַּאֲנוֹת** גָּבַעַת עוֹלָם תִּהְיֶיךָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקֶדֶד נְזִיר אֶחָיו: (בראשית מט, כו)

ד) כִּי הִלֵּל רָשָׁע **על תַּאֲנוֹת** נִפְשׁוֹ וּבִצָּע בְּרָךְ נֶאֱמָר יִהְיֶה: (תהילים י, ג)

ה) וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל שְׂפַת נַחַל אֲרָנוֹן וַהֲעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַנַּחַל וְכָל הַמִּישׁוֹר **על מִידְבָּא**: (יהושע יג, טז)

והוא גם חד מן ט' דסבירין עד וקריין על, כמובא במסורה ויחי (מט, יג) ובמנחת שי עיי"ש, ופירושו שע"פ הסברה היה צ"ל כתוב **עד** ובכ"ז קרינן על.

א) **מיוחדין**. הלשון "מיוחדין מיוחדין יחידאין" נמצא הרבה במסורה כאשר יש משהו מיוחד ושונה בפסוק. כך למדתי מתוך יסודו של ר' אליהו ב"ר אשר הלוי אשכנזי המכונה ר' אליהו הבחור בספרו מסורת המסורת.

ב) **חד על וחד עד**. והענין בזה, אפשר אולי שיש ב' בחינות, בחינה אחת הנקראת **עד**, ובחינה גבוהה יותר הנקראת **על**. יעוין בפסחים נ: רבא רמי כתיב (תהילים נז, יא) כי גדול **עד** שמים חסדך וכתוב (שם קח, ה) כי גדול **מעל** שמים חסדך הא כיצד כאן בעושין לשמה וכאן בעושין שלא לשמה. ודו"ק.

ומה שלא מנו במסורה גם את הפסוקים עד שמים ומעל שמים בין הזוגות הנ"ל, ב' טעמים בדבר, אחד מפני שהוא מונה חד **על** וחד עד, ולא חד

ו) **על הבית**. הוא טעות וצריך למחקו (מנורת שלמה להרב אורי שרגא פייביש חתן הגר"א ז"ל).

ונ"ל שאין צורך למחקו אלא לגרוס **עד הבית** והוא שייך לקמן בפסוק על מעל הפתח ועד הבית הפנימי ודו"ק.

ז) ונִירָם אֶבֶד תִּשְׁבּוֹן עַד דִּיבֹן וְנָשִׁים עַד נֶפֶח אֲשֶׁר **עד מידבא** (במדבר כא, ל):

ח) **על מעל הפתח** ועד הבית הפנימי ולחוצץ ואל כל הקיר סביב סביב בפנימי ובחיצון מדות (יחזקאל מא, יז):

ט) מִהָאָרֶץ **עד מעל הפתח** הפרוכים והתמרים עשויים וקיר ההיכל (שם פסוק כ):

י) וְהִשְׁמַעָה בָּאָה **עד יואב** פי יואב נטה אחרי אדניה ואחרי אבשלום לא נטה וינס יואב אל אהל יהנה ויחזק בקרנות המזבח (מלכים א' ב, כח):

יא) **עד יואב**. צ"ל על יואב (מנורת שלמה) וזה לשון הפסוק: ודָּבַר הַמֶּלֶךְ חֲזַק **על יואב** וַיֵּצֵא יוֹאָב וַיִּתְּהֵלֶךְ בְּכָל יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַם (דברי הימים א' כא, ד):

יב) **ודבר המלחמה**. הוא טעות וצ"ל **ודבר המלך**. (מנורת שלמה) שנתחלף למעתיק בטעות המלך בהמלחמה.

יג) וַעֲבְרוּ וַרְחֹב וְסִמּוֹן וְקִנָּה **עד צידון** רָבָה (יהושע יט, כח):

יד) וְבוֹלָן לְחוּף יָמִים יִשְׁכֹּן וְהוּא לְחוּף אֲגִית וַיִּרְכְּתוּ **על צידון** (בראשית מט, יג):

והוא גם חד מן ט' דסבירין עד וקריין על, ראה לעיל אות ה'.